

bij een bezoek ook hun kinderen zullen meenemen. Van het begin af heeft de bedoeling bestaan, ook de jeugd te boeien en tot liefde voor de natuur op te wekken. M. B.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

Te Maastricht, op Woensdag 7 Sept. 1949.

Aanwezig de heren van Rummelen, Bels, van Noorden, Maessen, Rijk, Poot, Wijsen, Nijst, Brans, van de Ven, Willems, Plas, Leyssen, Br. Maurentius, Stevens, Br. Agatho, Janssen, Wassenberg, Visser, Kofman, Thiadens, Beaulen, Dijkstra, Grégoire, Bergholtz, Mommers, Geurts, van Summeren, Kruytzer en de dames Minis-van de Geyn, Bels-Koning, Berendschot, Kooyman en Kofman-Kamminga.

De vergadering wordt voorgezeten door de heer van Rummelen, die de wens uitspreekt, dat men verkwikt door de vacantiетijd met hernieuwde moed de natuurstudie ter hand zal nemen.

Dan overhandigt hij het boek: „Limburg, land en mensen”, door W. L. Leclercq, aan de scheidende secretaris, de heer Kofman, die het geschenk dankbaar aanvaardt. De heer Kofman grijpt deze gelegenheid aan om een verslag uit te brengen over de gedragingen van een wouwaapje, welk verhaal later zal worden opgenomen, als de desbetreffende foto's gereed zijn.

Pater van Summeren was in de vakantie te Wychen op eendenjacht, waarbij een der jagers per vergissing ook een wouwaapje raakte.

De heer Grégoire vindt het jammer dat de excursie-data van Limburgs Landschap en ons Genootschap zo vaak op eenzelfde dag samenvallen. Dr. Kruytzer, bestuurslid van beide verenigingen, belooft voortaan tevoren overleg te plegen.

Tevens laat de heer Grégoire een paar afwijkende morellen zien, die hij in een vrij kleine portie aantrof. Een exemplaar vertoont een steel, die onderaan in tweeën vertakt is, elk zijtakje draagt een normale vrucht, die even met elkaar vergroeid zijn; het andere exemplaar bezit een normale steel, waaraan een grote vrucht, die uitwendig de sporen draagt van vergroeiing en binnenin ook twee pitten vertoont.

Mevr. Minis laat het „kreeftenoog”, geschenk van de heer Lenaers uit Stramproy

passeren. (Zie Natuurhistorisch Maandblad, Jrg. 38, blz. 80). De heer Geurts uit Echt weet hierop te vertellen, dat het kreeftenoog ook voor andere doeleinden dan bij vlasbewerking werd aangewend. Hij herinnert zich nog goed dat hij in zijn jeugd menigmaal naar de dorps-apotheker werd gestuurd als iemand een stukje kalk of een ander hinderlijk voorwerp in de ogen was gevlogen. In de Echter apotheek waren meerdere kreeftenogen in een flesje voorradig. Na gebruik werd het teruggebracht.

De heer Bels vond op het stationsplein te Houthem op 7 Sept. l.l. bloedgierst, *Digitaria sanguinalis*; een zeldzaam grassoort, dat opvalt door de eigenaardig handvormig geplaatste aren. De kleur der aren loopt roodachtig aan.

De heer Geurts doet vervolgens mededeling over een bijzondere vangst van een koekoeks-bijtje:

„Bijna alle tot nu toe bekende parasietbijen, behorende tot de geslachten *Nomada* F., *Mellecta* Latr., *Crocisa* Latr., *Epeolus* Latr., *Epeoloides* Gir., *Coelioxys* Latr., *Ammobates* Latr., *Stelis* Pz. en *Psithyrus* Lep. werden door mij in de jaren 1947/1949 gevangen. Het geslacht *Biastes* Panz. was, evenals de geslachten *Phiaris* Gerst. en *Pasites* Jur. niet in de Nederlandse fauna bekend. Op 13 Aug. 1949 ving ik een *Biastes* ♂ op *Senecio Jacobea*. Daar mij geen vergelijkingsmateriaal bekend was, moest ik afgaan op een zeer onvolledige beschrijving in Prof. Dr. H. Frieze: Die Insekten Mitteleuropas, Band I, Hymenopteren — Stuttgart 1926, waarin 3 soorten *Biastes* uit Midden-Europa (Duitsland) vermeld worden, met enige kenmerkende bijzonderheden. Ik moest besluiten, dat mijn exemplaar was *Biastes truncatus* Nyl., waarvan Frieze als vindplaats opgeeft enkele plaatsen in Zuid-Duitsland en Oostenrijk, met de vermelding „ganz einzeln”. Ook de „gastvrouw”, *Halictoides*, waarbij ze parasiteert, vloog op dat ogenblik in de buurt en bevestigde mijn determinatie. Ik ving *Halictoides* zelfs bij de nestingang in een leemwand.

De mooie glanzend zwarte *Halictoides*-bijtjes bezoeken uitsluitend *Campanula rotundifolia*, het hemelsblauwe grasklokje, dat van Mei tot Sept-Oct. allerwegen bloeit. Van *Halictoides* komen twee soorten voor, n.l. *Halictoides inermis* en *H. dentiventris*. Volgens Frieze nu zou *Biastes truncatus* parasiteren bij

H. dentiventris. Van deze laatste heb ik nog maar een ♀, op een heel andere plaats als *Biastes*, gevangen.

Meestal vliegt, in Midden-Limburg, *Halictoides inermis*. De exemplaren in de omgeving van de *Biastes*-vindplaatsen behoorden alle tot de, zeer zeker in M.-Limburg niet algemene *Halictoides inermis*-soort. Om meer zekerheid omtrent de nieuwe parasiet te krijgen, bezocht ik dezelfde plek onder ongeveer dezelfde weersomstandigheden, warm, enigszins drukkend en zonnig weer, op 19 Aug. j.l. en ik had het geluk wederom een ♂ te kunnen bemachtigen, ook op *Senecio Jacobea*. Uit deze vangsten mag ik dus wel concluderen, dat het fraaie koekoeks-bijtje *Biastes* tot de Nederlandse fauna behoort."

De conservator, Dr. Kruytzer, heeft een partij fossielen van de St. Pietersberg tentoongesteld op een aantal vensterbanken van onze vergaderzaal. Deze fossielen werden door de heer Ir. H. W. Mooser, directeur van de E.N.C.I. in de maand Juli aan ons museum geschonken. De heer Mooser zal er voor zorgen dat de fossielen, die bij het afgraven van de St. Pietersberg voor de dag komen, regelmatig naar ons museum worden gebracht. De heer Jacobs heeft er voor gezorgd, dat deze eerste zending, — eerste sinds het verlenen van de nieuwe concessie aan de E.N.C.I., — in goede staat arriveerde. Het spreekt vanzelf, dat we dit geschenk met grote dankbaarheid aanvaard hebben. Wie weet, wat er nog in de toekomst voor de dag komt!

De conservator laat de mooiste dezer fossielen rondgaan, o.a. een kreeftenschaar (*Eupagurus Faujasi*). Bijzondere aandacht vraagt hij voor de afdruk van een lancetvormig angiospermenblad, omdat deze bladeren zo zelden in het Maastrichtse krijt worden aangetroffen, hetgeen overigens wel voor de hand ligt, want ze moeten op een of andere wijze in de krijtzee terecht gekomen zijn en moeten bovendien nog haar sporen hebben achtergelaten. Er is slechts weinig over bekend. Debeye (1851) vermeldt enkele soorten en Miquel geeft mooie afbeeldingen in zijn: „De fossiele krijtplanten van het krijt in het hertogdom Limburg", van 1853. Ook Casimir Ubaghs (1879) geeft een volledige lijst van toenmaals bekende zaadplanten uit het Limburgs krijt. Later heeft Dr. J. J. A. Bernsen († 1932) de zaak nog eens aangepakt

en de beschrijving en determinatie van enkele fossiele krijtplanten verwerkt in een manuscript, dat helaas na zijn plotselinge dood nergens meer te vinden was. Dat het manuscript inderdaad klaar was, kan onze voorzitter Rector Cremers getuigen, die het stuk onder ogen heeft gehad. Er bevindt zich in ons museum een bladafdruk uit het Kunrader krijt, dat door Bernsen benoemd was naar Rector Cremers. In de „Bodem van Zuid-Limburg" van Jongmans en van Rummelen (1937) vinden we op één plaat verenigd alle Boven-Senoonplanten, die toentertijd in de Nederlandse collecties aanwezig waren. Twee ervan zijn afkomstig uit de collectie Staring in het Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie te Leiden, terwijl de overige vier zich bevinden in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

Vervolgens laat de conservator een paar exemplaren rondgaan van een voor Nederland zeer zeldzame kever, *Gibbium psylloides* Czempinsky, behorende tot de familie der *Ptinidae*. Het is een klein rood-bruin kevertje van 2,5—3 mm lengte, dat tot nu toe slechts één keer in Nederland gevonden is en wel te Maastricht (Everts, *Coleoptera Neerlandica*, III). Jammer, dat de vindplaats niet ietwat nauwkeuriger is aangegeven, daar de hier aanwezige exemplaren ook uit Maastricht zijn. Ze zijn afkomstig van het klooster Onder de Bogen, waar ze in een oud gedeelte van het gebouw voorkomen, n.l. in een uit mergelsteen opgetrokken kamer, die vroeger deel uitmaakte van de boerderij. In de aan weerszijden aansluitende nieuwe gebouwen komen ze niet voor. De kevertjes komen regelmatig van onder de vloer te voorschijn en kruipen dan tegen de gordijnen op. Waar ze van leven is een raadsel. Misschien van zwammen? In bovengenoemd werk vermeldt Everts, dat hij ook twee exemplaren bezit, die met gedroogde zwammen uit Java in 's Rijks Herbarium waren terecht gekomen. Zr. Joanna, een der kloosterzusters, had de kevertjes eerst opgestuurd naar Wageningen, waar haar neef, de heer Cobben met Dr. Wilcke kon vaststellen, dat men te doen had met *Gibbium psylloides*. Vanuit Wageningen werd dit geantwoord met het verzoek, ook enkele exemplaren te brengen naar het Natuurhistorisch Museum, waar ze op de eerste plaats thuis hoorden. Zo zijn we in het bezit gekomen van deze in ons land zo zeldzame kevertjes,

en we zijn Zr Joanna dankbaar voor haar moeite.

Tot nu bezaten we slechts één exemplaar, afkomstig uit Oostenrijk. Merkwaardig, dat het kosmopolitisch kevertje nu pas voor de tweede keer gevonden is in ons land, en weer te Maas-tricht. Zou het een voorkeur hebben voor huizen van mergelsteen? Het is goed, er eens op te letten.

Na deze korte mededelingen houdt de heer van de Ven, math. stud. te Leiden, een zeer geslaagde lezing met lichtbeelden over het „mesobrometum in Zuid-Limburg”; op diens verzoek zal deze voordracht in de vorm van een afzonderlijk artikel worden gepubliceerd.

Te Heerlen, op Woensdag 14 September 1949.

Aanwezig de dames Jansen, Zopp, Bour, Jongmans en de heren van Rummelen, Adams, Felder, Warrink, Vijgen, Coonen, Mientjes, Terhal, van Loo, Collin, Friedericy, van der Krul en Dijkstra.

Het woord is allereerst aan Dr. Terhal, die een exemplaar toont van de moerasschildpad, *Emys orbicularis* (L.), die in Aug. j.l. na hevige regenval door enkele jongens in de Geul bij Houthem werd aangetroffen.

De voorzitter informeert, wat men met de schildpad denkt te doen. Naar zijn mening zou men het dier weer in zijn omgeving moeten terugbrengen. Als men alle waargenomen exemplaren in terraria gaat onderbrengen, geschiedt dat ten nadele van onze fauna.

Van bevriende zijde ontving de heer Terhal een flesje „brine shrimp eggs”. Dit materiaal, dat in kringen van aquariumhouders zeer de aandacht trekt, lijkt enigszins op gemalen koffie; het zijn eitjes van de pekalkreeft, *Artemia salina* (L.). In Amerika schijnt dit een veelgebruikt voedsel voor jong visbroed te zijn. Brengt men een hoeveelheid eitjes in een beker glas met zout water van ongeveer 4 tot 5% zoutgehalte, dan ontstaat hieruit, afhankelijk van de temperatuur in 1—1½ dag, een aantal zeer kleine larfjes. Ook in zoet water blijven deze larfjes enkele dagen in leven. Op deze wijze beschikt men over een gemakkelijk houthbare en kweekbare hoeveelheid levend voer voor jonge vis.

Artemia's komen voor in alle zoutmeren van de warmere streken; in Zuid-Europa, Palestina, Indië, Australië en Amerika. De eitjes be-

dekken soms als een dikke stoflaag de randen van de zoutmeren om na bevochtiging weer tot kieming over te gaan. De volwassen kreeftjes zijn ongeveer 1 cm lang. Men heeft hen aangetroffen in meren met een zoutgehalte van 20%. Uit de literatuur van aquariumliefhebbers blijkt dat de eitjes zelfs na 12 jaar kiemkrachtig waren.

De heer van Loo vond een jonge zwaluw, die onder de veren, door grote hoeveelheden parasitaire vliegen (*Stenopteryx hirundinis*) geplaatst werd. Het beest is kort daarna aan de gevolgen van deze plaag bezweken. Enkele exemplaren dezer vliegen zullen door ons medelid Dr H. Schmitz S.J. aan een nader onderzoek onderworpen worden.

Dr. Dijkstra vertoont een exemplaar van de doornappel (*Datura stramonium*), gevonden aan het Groene Boord te Heerlen. Hier groeide ook het bilzenkruid (*Hyoscyamus niger*). Daarna laat hij een exemplaar van de weverskaarde (*Dipsacus fullonum*) circuleren. De voorzitter geeft hierbij een verklaring van het gebruik in de weefindustrie. Verder vertoont de heer Dijkstra een boktor, gevangen te Heerlerheide. Ter vergadering kon dit dier niet nader gede-termineerd worden.

Mej. Jongmans heeft een reuzenbovist meegebracht die zij te Benzenrade gevonden had.

EEN VOOR DE NEDERLANDSE FAUNA, NIEUWE SPRINKHAAN (INS., ORTHOPTERA, ACRIDIDAE)

door
F. WILLEMSE, med. stud.
(Utrecht).

Tijdens een excursie op 4 Aug. l.l. van Schin op Geul naar Valkenburg, werd mijn aandacht getrokken door een kleine veldsprinkhaan, waarvan de top der sprieten duidelijk knots-vormig verdikt was. Op de plaats, waar ik ze vond, waren maar enkele volwassen exemplaren te vinden, wel waren er meerdere larven te zien met dezelfde sprietvorm als de volwassen exemplaren. Bij thuiskomst werden de dieren nagezien en bleken zij te behoren tot de soort *Gomphocerus rufus* L., een soort die uit ons land nog niet bekend was. Het geslacht *Gomphocerus* a.a. is in de laatste jaren onderverdeeld in meerdere geslachten, namelijk in *Gomphocerus* s. str., *Aeropus*, *Dasyhippus*, *Gomphoceridius* en *Myrmeliotettix*. Van het